

T: Powstanie styczniowe 1863 – 1865 r.

1. Królestwo Polskie przed wybuchem powstania.

- a) Po przegranej wojnie krymskiej car Aleksander II zaczął przeprowadzać reformy w Rosji: Zniesiono poddaństwo chłopów, zreformowano sądownictwo i administrację. Reformy te nazwano **odwilżą posewastopolską**.
- b) Polacy liczyli na ustępstwa cara wobec narodu polskiego i autonomię. Car ogłosił amnestię dla więźniów politycznych, pozwolił na otwarcie Akademii Medyko – Chirurgicznej i Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie oraz na działalność Towarzystwa Rolniczego nie zgadzał się jednak na jakiegokolwiek ustępstwa polityczne.
- c) **Od 1860 r.** w Królestwie Polskim dochodziło do **licznych manifestacji patriotycznych** co powodowało zaostrenie represji wobec Polaków. Manifestacja w Warszawie po rozwiązaniu Towarzystwa Rolniczego skończyła się rzezią – kozacy zabili ponad 100 osób. Ogłoszono wówczas **żałobę narodową** – patrioci ubierali na czarno, zaczęto obchodzić uroczystości rocznic wydarzeń historycznych, śpiewano pieśni narodowe a manifestacje przeniosły się do kościołów. Gdy w październiku 1861 r. wojsko carskie zajęły jeden z nich by przeszkodzić takiej manifestacji biskup warszawski zamknął wszystkie świątynie.

2. Obozy polityczne przed wybuchem powstania styczniowego.

Czerwoni	Biali
<ul style="list-style-type: none">▪ Program – dążyli do obalenia cara i wywołania ogólnonarodowego powstania, które doprowadzi do odzyskania niepodległości.	<ul style="list-style-type: none">▪ Program – byli przeciwni powstaniu. Uważali, że, że wybuch powstania będzie możliwy gdy społeczeństwo będzie do tego przygotowane, co będzie możliwe dopiero w przyszłości.. Byli zwolennikami pracy organicznej.
<ul style="list-style-type: none">▪ Na czele stał Komitet Miejski później przekształcony w Komitet Centralny Narodowy	<ul style="list-style-type: none">▪ Na czele stała Dyrekcja Krajowa
<ul style="list-style-type: none">▪ Przywódcy: Jarosław Dąbrowski, Zygmunt Padewski i Agaton Giller.	<ul style="list-style-type: none">▪ Przywódcy: Leopold Kronenberg, Andrzej Zamoyski, Edward Jurgens i Karol Majewski..

3.

4. **Przyczyny powstania styczniowego** – bezpośrednią przyczyną powstania styczniowego było ogłoszenie **branki** czyli nadzwyczajnego poboru do wojska przez Aleksandra Wielkopolskiego. Poborem mieli zostać objęci wszyscy młodzi ludzie podejrzani o działalność konspiracyjną.

5. Wybuch i przebieg powstania

- a) **22 stycznia 1863 r.** Komitet Centralny Narodowy przekształcił się **Tymczasowy Rząd Narodowy** i wydał Manifest, w którym: wezwał obywateli pod broń, ogłosił dwa dekrety uwłaszczeniowe. Ziemie mieli otrzymać na własność wszyscy chłopci ją dzierżawiący, a chłopci bezrolni mogli otrzymać ziemię w zamian za udział w powstaniu. Odszkodowanie dla właścicieli ziemskich miało zostać wypłacone przez skarb państwa. Chciano wyzwolić Płock, w którym ujawnić miał się Tymczasowy Rząd Narodowy. Powstańcy zaatakowali 16 garnizonów rosyjskich lecz nie udało im się osiągnąć zamierzonych celów. Powstanie miało charakter wojny partyzanckiej.

- b) W związku z wybuchem powstania Rosja i Prusy podpisały tzw. **konwencję Alvenslebena**, zgodnie z którą król pruski zobowiązał się pomóc carowi w stłumieniu powstania.
- c) Pierwszym dyktatorem powstania został przybyły z Paryża **Ludwik Mierosławski**, który wkrótce opuścił kraj. Drugim dyktatorem został **Marian Langiewicz**, którego oddział odniósł kilka sukcesów na początku powstania. Niestety wkrótce został on zmuszony do przekroczenia granicy austriackiej.
- d) Na jesieni 1863 r. powołano kolejnego dyktatora. Został nim **Romuald Traugutt**, który wydał dekret o reorganizacji sił zbrojnych i utworzył regularną armię powstańczą. Wyznaczył jednocześnie komisarzy pełnomocnych, których zadaniem było dbać o realizowanie dekretów uwłaszczeniowych. Te działania uratowały powstanie przed upadkiem. Niestety został on w kwietniu 1864 r. aresztowany, a w sierpniu stracony. Powstanie chyliło się ku upadkowi.
- e) Ostatnim oddziałem powstańczym był oddział księdza Brzóska. Powstańcy walczyli w oddziałach zwanych **partiami**. Powstało również państwo powstańcze, z własnym rządem, skarbem, sądem, pocztą i dyplomacją.

6. Skutki powstania styczniowego.

- aresztowano powstańców i zsyłano na Sybir,
- konfiskowano majątki uczestnikom powstania,
- przekazywano skonfiskowaną ziemię w ręce urzędników carskich,
- nałożono na Królestwo kontrybucję (podatek wojenny) w wysokości 5%,
- wprowadzono stan wojenny na 50 lat,
- na Litwie, Białorusi i Ukrainie deportowano 7 tysięcy rodzin polskich w głąb Rosji, wprowadzono przymus wyprzedazy ziemi Rosjanom i wystąpiono przeciwko Kościołowi katolickiemu
- **zlikwidowano odrębność Królestwa Polskiego**: zlikwidowano Królestwo a na jego miejscu powstała prowincja rosyjska Kraj Nadwiślański, w której władzę sprawował generał – gubernator. Prowincja ta została podzielona na 10 guberni. Zlikwidowano wszystkie polskie urzędy, a istniejące urzędy podporządkowano ministerstwu w Petersburgu. Najważniejsze urzędy powierzano Rosjanom. Bank Polski przekształcono w filię banku rosyjskiego Kościół katolicki podporządkowano Kolegium Rzymskokatolickiemu w Petersburgu
- na ziemiach polskich nasiliła się rusyfikacja